Michael Cunningham

DE UREN

2025 Prometheus Amsterdam

Eerste druk 1999
Twaalfde druk 2025

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

Oorspronkelijke titel *The Hours*
© 1998, 2003 Michael Cunningham
© 2003 Nawoord Michael Cunningham en The New York Times Co.
© 1999, 2003 Nederlandse vertaling Uitgeverij Prometheus en Servaas Goddijn
Omslagontwerp Bart Heideman
Foto auteur Richard Phibbs
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 446 5274 1

Er moeten nog bloemen worden gekocht. Clarissa doet of ze het vervelend vindt (hoewel ze dergelijke boodschappen graag doet), laat het schoonmaken van de badkamer aan Sally over, haast zich naar buiten terwijl ze belooft over een halfuur terug te zijn.

Dit is New York City. Het is het eind van de twintigste eeuw.

Clarissa opent de voordeur op een ochtend in juni die zo mooi en fris geboend is dat ze op de drempel blijft staan zoals ze zou blijven staan aan de rand van een zwembad, kijkend naar het turkooizen water dat tegen de tegels kabbelt, met vloeibare netten trillend zonlicht in de blauwe diepte. Alsof ze aan de rand van een zwembad staat, aarzelt ze voor de sprong, voor het doorbreken van de vliesdunne kou, de plotselinge schok van het kopje-onder gaan. New York met zijn gejaagdheid en grimmige bruine afgeleefdheid, zijn bodemloze verval, zorgt altijd voor een paar zomerochtenden als deze; ochtenden die zo doordrongen zijn van een belofte van nieuw leven dat het bijna komisch is, zoals een stripfiguurtje dat eindeloos, genadeloos op zijn donder krijgt en steeds weer ongeslagen, ongedeerd opstaat, in voor nog meer. Ook deze junimaand hebben de bomen in West Tenth Street vanuit hun vierkantje vol hondenpoep en weggegooide snoep-

wikkels volmaakte blaadjes voortgebracht. Opnieuw is uit de bloembak van de oude vrouw van hiernaast, zoals altijd gevuld met in de aarde gestoken, verschoten, rode plastic geraniums, een enkele paardebloem ontsproten.

Wat een sensatie, wat een schok, op een ochtend in juni in leven te zijn, welvarend, bijna schandelijk bevoorrecht, en een gewone boodschap te moeten doen. Zij, Clarissa Vaughan, een doodgewoon mens (waarom zou ze het op deze leeftijd nog ontkennen?), moet bloemen kopen en een feest geven. Als Clarissa naar buiten stapt, maakt haar schoen een schurend contact met het roodbruine, met glimmertjes gespikte steen van de bovenste stoeptree. Ze is tweeënvijftig, net tweeënvijftig, en op een bijna onnatuurlijke manier gezond. Ze voelt zich net zo gezond als die dag in Wellfleet toen ze, achttien jaar oud, door de serredeuren naar buiten liep op een dag die weinig verschilde van deze, fris en bijna pijnlijk helder, vol welig tierend groen. De libellen zigzagden tussen de lisdodden. Er hing de geur van gras, versterkt door die van dennenhars. Na haar kwam Richard naar buiten, legde een hand op haar schouder en zei: 'Hé, hallo, Mrs. Dalloway.' De naam Mrs. Dalloway was een idee van Richard geweest; een dwaze inval die hij uit zijn mouw schudde op een campusfeest met veel drank, nadat hij haar had verzekerd dat Vaughan geen passende naam voor haar was. Ze zou, zei hij, genoemd moeten worden naar een beroemd personage uit de literatuur, en terwijl zij pleitte voor Isabel Archer of Anna Karenina, bleef Richard volhouden dat Mrs. Dalloway de enige en meest voor de hand liggende keus was. Om te beginnen vanwege haar voornaam, een teken dat te duidelijk was om te negeren en, wat nog belangrijker was, de gewichtiger kwestie van het lot. Zij, Clarissa, was duidelijk niet voorbestemd om een slecht huwelijk aan te gaan of onder de wielen van een trein te komen. Ze was voorbestemd om betoverend te zijn, succes te

hebben. Daarom moest het Mrs. Dalloway zijn en blijven. 'Is het niet schitterend?' zei Mrs. Dalloway die ochtend tegen Richard. Hij antwoordde: 'Schoonheid is een hoer; geef mij maar geld.' Hij was graag geestig. Clarissa, die de jongste was en de enige vrouw, vond dat ze een beetje sentimenteel mocht zijn. Als het eind juni was geweest, waren zij en Richard al geliefden. Dan zou het bijna een volle maand geleden zijn geweest dat Richard Louis' bed (Louis, de pseudo-boerenzoon, de vleesgeworden, loomogige zinnelijkheid) had verruild voor het hare.

'Toevallig houd ik van schoonheid,' zei ze. Ze pakte zijn hand van haar schouder en beet in het topje van zijn wijsvinger, iets harder dan ze had bedoeld. Ze was achttien, had een nieuwe naam. Ze kon doen en laten wat ze wilde.

Als Clarissa de treden van de stoep afloopt om bloemen te gaan kopen, maken haar schoenen een zacht schurend geluid. Waarom is ze niet somberder over Richards pervers samenvallende geluk ('Een gekwelde, profetische stem in de Amerikaanse literatuur') en zijn aftakeling ('Voor zover we kunnen nagaan, hebt u in het geheel geen T-cellen meer'). Wat mankeert haar toch? Ze houdt van Richard, ze denkt voortdurend aan hem, maar misschien houdt ze iets meer van de dag. Ze houdt van West Tenth Street op een gewone zomerochtend. Ze voelt zich als een lichtzinnige weduwe die, pas geblondeerd onder haar zwarte sluier, bij de dodenwake voor haar echtgenoot een oogje heeft op de beschikbare mannen. Van hun drieën – Louis, Richard en Clarissa – is Clarissa altijd de hardvochtigste geweest en degene die het gevoeligst was voor romantiek. Daar wordt ze al ruim dertig jaar mee geplaagd; ze heeft dan ook lang geleden besloten zich er niet meer druk om te maken en te genieten van haar eigen zinnelijke, ongedisciplineerde reacties die, zoals Richard het stelt, ertoe neigen net zo onsympathiek en onweerstaanbaar te zijn

als die van een bijzonder irritant, vroegrijp kind. Ze weet dat een dichter als Richard dezelfde ochtend streng tegemoet zou treden, hem zou redigeren, de toevallige lelijkheid en de toevallige schoonheid zou schrappen, op zoek naar de economische en historische waarheid achter deze oude bakstenen huizen, het sobere complex van het anglicaanse kerkgebouw en de magere man van middelbare leeftijd die zijn Jack Russellterriër uitlaat (in de buurt van Fifth Avenue zie je ze ineens overal, deze uitbundige hondjes op hun kromme poten), terwijl zij, Clarissa, zonder enige reden gewoon geniet van de huizen, de kerk, de man en de hond. Ze weet dat het kinderlijk is. Het mist diepgang. Als ze haar liefde in het openbaar zou belijden (nu, op haar leeftijd), dan zou ze worden verwezen naar de wereld van verliezers en onnozelen, christenen met akoestische gitaren, of echtgenotes die zich erbij hebben neergelegd ongevaarlijk te zijn in ruil voor hun levensonderhoud. Deze kritiekloze liefde ervaart ze echter als volkomen serieus, alsof alles in de wereld deel uitmaakt van een veelomvattend, ondoorgrondelijk plan en alles in de wereld zijn eigen, geheime naam heeft, een naam die niet in taal kan worden gevat, maar gewoon de aanblik en aanraking van het ding zelf is. Deze uitgesproken, duurzame fascinatie beschouwt ze als haar ziel (een gênant, sentimenteel woord, maar hoe zou je het anders moeten noemen?), dat deel dat mogelijk de dood van het lichaam overleeft. Hierover praat Clarissa nooit met iemand. Ze is geen dweper of flapuit. Ze laat zich alleen weleens spontaan uit over de voor de hand liggende manifestaties van schoonheid, en dan nog ziet ze kans een zekere volwassen terughoudendheid te betrachten. Schoonheid is een hoer, zegt ze weleens. Geef mij maar geld.

Vanavond zal ze haar feest geven. Ze zal de kamers van haar woning vullen met bloemen en hapjes, met mensen die geestig en belangrijk zijn. Ze zal Richard erdoorheen loodsen, zorgen

dat hij niet te moe wordt, en daarna zal ze met hem meegaan naar het stadscentrum om zijn prijs in ontvangst te nemen.

Terwijl ze op de hoek van Eighth Street en Fifth Avenue voor rood licht staat te wachten, recht ze haar schouders. Kijk, daar heb je haar, denkt Willie Bass, die haar op sommige ochtenden daar in de buurt tegenkomt. De oude schoonheid, de oude hippie op haar ochtendronde, haar haar nog steeds lang en uitdagend grijs, in spijkerbroek en een katoenen mannenoverhemd, met aan haar voeten een soort exotische mocassins (India? Midden-Amerika?). Ze heeft nog steeds een bepaalde seksuele aantrekkelijkheid, die onconventionele charme van een goede heks, maar toch biedt ze deze ochtend een trieste aanblik, zo recht als ze daar staat in haar te ruime overhemd en exotische schoenen, weerstand biedend aan de zwaartekracht, een vrouwtjesmammoet die al tot haar knieën in de teer is weggezakt, rustend tussen haar pogingen te ontkomen, kolossaal en trots, bijna onverschillig voorwendend dat ze zich interesseert voor het jonge gras dat haar op de andere oever wacht, terwijl het zekere besef doordringt dat ze hier zal moeten blijven, gevangen en alleen, tot na het vallen van de nacht de jakhalzen komen. Ze wacht geduldig voor het stoplicht. Ze moet er vijfentwintig jaar geleden spectaculair hebben uitgezien; mannen moeten gelukzalig in haar omhelzing zijn gestorven. Willie Bass is trots op zijn gave om het verleden van een gezicht te kunnen aflezen, te begrijpen dat degenen die nu oud zijn ooit jong zijn geweest. Als het licht verspringt, loopt hij verder.

Clarissa steekt Eighth Street over. Ze houdt, ongewild, van het kapotte televisietoestel dat langs de stoeprand naast een enkele witte, lederen pump staat. Ze houdt van de groentekar met de bergen broccoli, perziken en mango's, elk voorzien van een prijskaart met een overvloed aan punctuatie: '$1.49!!' '3 voor EEN dollar!?!' '50 cents p/st.!!!!!' Verderop, onder de

Arch, staat zo te zien een oude vrouw te zingen in een donkere goed gesneden jurk; ze staat precies tussen de tweelingbeelden van George Washington, als militair en als staatsman, beide gezichten aangetast door het weer. Je voelt je ontroerd door het gedrang en de bedrijvigheid van de stad, zijn gecompliceerdheid, het niet aflatende leven. Je kent het verhaal van Manhattan als woestenij die voor kralensnoeren werd verkregen, maar vindt het tegelijk onmogelijk te geloven dat het niet altijd een stad is geweest, dat je eronder de resten zou kunnen opgraven van een oudere stad, en dan nog een en nog een. Onder het plaveisel en het gras van het park (ze is nu het park binnengegaan, waar de oude vrouw haar hoofd in haar nek gooit en zingt) liggen de beenderen van degenen die op het armenkerkhof werden begraven dat honderd jaar geleden zonder pardon werd bestraat om Washington Square aan te leggen. Clarissa loopt over de stoffelijke resten van de doden terwijl mannen fluisterend drugs aanbieden (niet aan haar), en drie zwarte meisjes op rolschaatsen voorbijzoeven en de oude vrouw een toonloos *iiiiiii* zingt. Clarissa is opgetogen en vol vreugde over haar succes, haar goede schoenen (in de uitverkoop bij Barney's, maar toch); hier is immers, ondanks zijn mantel van gras en bloemen, de onmiskenbare treurnis van het park zichtbaar; hier vind je de drugsdealers (zouden ze je vermoorden als het ze zo uitkwam?) en de gekken, de verdoofden en verdwaasden, de mensen voor wie aan het geluk, als ze dat al hadden, een eind is gekomen. Toch houdt ze van de wereld om zijn vulgariteit en onverwoestbaarheid, en ze weet dat ook andere mensen ervan moeten houden, zowel arm als rijk, hoewel niemand precies zegt waarom. Waarom zouden we anders de moeite doen om verder te leven, hoe gecompromitteerd we ook zijn, hoe beschadigd? Zelfs als we verder heen zijn dan Richard, zelfs als we vel over been zijn, onder de wonden zitten, in bed poepen, willen we toch koste

wat het kost leven. Het heeft met dit alles te maken, denkt ze. Het zoeven van wielen op beton, de gejaagdheid en schrik die het veroorzaakt; ijle sluiers verstuivend water die van de fontein aanwaaien, terwijl jongemannen elkaar een frisbee toewerpen en de opgelapte, verzilverde karretjes van de venters (uit Peru, uit Guatemala) een kruidige, vettige rook verspreiden; oude mannen en vrouwen zich op banken in bochten wringen om wat zon mee te pikken en zachtjes met elkaar praten, hun hoofd schudden; het blaten van claxons en het tokkelen van gitaren (het lijkt wel of het haveloze groepje daarginds, drie jongens en een meisje, 'Eight Miles High' speelt); bladeren die schitteren aan de boom; een gevlekte hond die achter de duiven aanjaagt en een passerende transistor die 'Always love you' speelt terwijl de vrouw in de donkere jurk onder de Arch *iiiii* zingt.

Ze steekt het plein over, wordt heel even besproeid door het water van de fontein, en dan ziet ze Walter Hardy, gespierd in een korte broek en een mouwloos, wit T-shirt, die zijn kwieke, atletische tred voor Washington Square Park tentoonspreidt. 'Hallo, Clare,' roept Walter enthousiast, en dan een ongemakkelijk moment bij het kussen. Als Walter zijn lippen naar die van Clarissa toekeert, wendt zij haar mond instinctief af en houdt hem haar wang voor. Dan herneemt ze zich en draait ze haar hoofd een halve seconde te laat terug, zodat Walters lippen slechts haar mondhoek raken. Ik ben zo preuts, denkt Clarissa, net een omaatje. Ik zwijmel over de schoonheid van de wereld, maar ben, domweg door een reflex, niet in staat een vriend op de mond te kussen. Richard vertelde haar dertig jaar geleden al dat ze onder haar rebelse vernisje alle eigenschappen bezat van een braaf huisvrouwtje, en nu ziet ze wat een kleinzielig mens ze is, veel te conventioneel, de oorzaak van veel leed. Geen wonder dat haar dochter een hekel aan haar heeft.

'Leuk je te zien,' zegt Walter. Clarissa weet – ze kan het als het ware zien – dat Walter op dat moment bezig is met een reeks ingewikkelde berekeningen over haar persoonlijke betekenis. Ze is weliswaar de vrouw in het boek, het onderwerp van een roman waarvan veel werd verwacht, geschreven door een bijna legendarische schrijver, maar het boek was toch geflopt? Het werd summier besproken en verdween stilletjes onder de golven. Walter komt tot de slotsom dat ze op een onttroonde aristocrate lijkt, interessant zonder echt belangrijk te zijn. Ze ziet hem tot zijn slotsom komen. Ze glimlacht.

'Wat doe jij op een zaterdag in New York?' vraagt ze.

'Evan en ik blijven dit weekeinde in de stad,' zegt hij. 'Evan voelt zich dankzij die nieuwe cocktail een stuk beter; hij zegt dat hij vanavond wil gaan dansen.'

'Is dat niet wat te veel van het goede?'

'Ik houd wel een oogje op hem. Ik zorg ervoor dat hij niet overdrijft. Hij wil gewoon weer eens onder de mensen zijn.'

'Denk je dat hij zich goed genoeg voelt om vanavond bij ons langs te komen? We geven een feest voor Richard, om de Carrouthers Prize te vieren.'

'O, leuk.'

'Dat had je toch wel gehoord?'

'Uiteraard.'

'Het is niet zo'n prijs die jaarlijks wordt toegekend. Ze zijn niet verplicht hem regelmatig toe te kennen, zoals bij de Nobelprijs en al die andere. Ze kennen hem alleen toe als ze iemand hebben ontdekt van wie het werk ontegenzeglijk belangrijk is.'

'Dat is geweldig.'

'Ja,' zegt ze. Even later voegt ze daaraan toe: 'Hij werd het laatst aan Ashbery toegekend. En daarvoor aan Merrill, Rich en Merwin.'

Walters brede, naïeve gezicht betrekt. Clarissa vraagt zich af

waarom. Vraagt hij zich af wie dat zijn? Of zou het zijn, zou het kunnen dat hij jaloers is? Vindt hij dat hij zelf voor die eer in aanmerking zou kunnen komen?

'Het spijt me dat ik je niet eerder over het feest heb verteld,' zegt ze. 'Ik heb er gewoon geen moment aan gedacht dat je in de stad zou zijn. Jij en Evan zijn in het weekeinde nooit in de stad.'

Walter zegt dat hij uiteraard zal komen, en dat hij Evan meebrengt als die zich goed genoeg voelt, hoewel Evan zijn krachten misschien wil sparen voor het dansen. Als Richard hoort dat ze Walter heeft uitgenodigd, zal hij woedend zijn, en Sally zal ongetwijfeld zijn kant kiezen. Clarissa begrijpt dat. Er is niets zo begrijpelijk als de minachting die de mensen vaak koesteren voor Walter Hardy, die ervoor gekozen heeft zesenveertig te worden met een baseballpetje en Nikes, die krankzinnig veel verdient met het schrijven van boeken over liefde en dood onder prachtig gespierde jongemannen; die de hele nacht op housemuziek kan dansen, gelukzalig en onvermoeibaar als een Duitse herder die een stok apporteert. Mannen als Walter zie je overal in Chelsea en de Village, mannen die zich er op hun dertigste of veertigste of nog ouder op laten voorstaan dat ze altijd al zo kwiek, zelfverzekerd en een en al lichaamskracht zijn geweest; dat ze zich als kind nooit een buitenbeentje hebben gevoeld, nooit zijn geplaagd of veracht. Richard beweert dat eeuwig jonge homo's de zaak meer schaden dan mannen die jongetjes verleiden, en inderdaad is er bij Walters interesse voor glans en glitter, het nieuwste restaurant, geen tikkeltje volwassen ironie of cynisme te bespeuren, niets wat op enige diepgang lijkt. Het is echter juist deze gretige naïviteit die Clarissa kan waarderen. We houden immers van kinderen omdat ze buiten het rijk van cynisme en ironie leven. Is het voor een man dan zo erg als hij langer jong wil zijn, meer plezier wil hebben? Bovendien is Walter niet ge-